

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 4. Argumentorum solutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

dependent media actione, non distinguitur ab ipsis formalitatibus exigentia dependentia ab ipsa formalitate exigente, quia eadem per se ipsam terminat dependentiam, quam non potest terminare: ergo in his entitatibus quae dependent sine actione superaddita praescindi nequit formalitas, ipsaeque dependet ab ipsa dependentia.

24 Ex his inferitur intellectionem includere saltem materialiter, & identice passionem, & unionem, quia utraque identificatur cum qualitate; assero tamen unionem non pertinere ad intellectionem solum tanquam quid materiale identificatum cum qualitate, sed tanquam causalitatem, seu informationem qualitatis, quia ad hoc ut forma communicet suum effectum formalem subiecto, necessarium est illi esse unitam, vel media unionem superaddita. Unde intellectionis, seu sensatio materialis, quae efficienter ab anima producitur, & recipitur in materia tanquam in causa materiali, necessarium est animae unitae, quia illam formaliter sentientem constituit tanquam vera forma. Itaque sensatio triplicem habet respectum ad animam, effectus producti per se ipsum, seu actionis identificatae cum termino; & formae informantis; & informationis. Ex his respectus actionis, & respectus formae pertinent ad rationem formalem, sensationis; posterior vero respectus est causalitatis, media qua formalis ratio sensationis suum effectum formalem animae sentienti communicat. Praeter hos respectus, inest conceptus passionis intellectioni, & sensationi viventis anima materialis, qui respectus identificatus est physice cum ipsa ratione formalis intellectionis, seu sensationis, formaliter tamen ad illam non spectat, quia passio non requiritur, ut actio identificata cum termino unito per se ipsam principio, immanens sit, ut contra Hurtadum dicebam n. 5, neque ut forma suum effectum formalem praestet subiecto, ut fert communis sententia.

25 Dices eodem modo posse defendi intellectionem tantum includere materialiter actionem, quia intellectionis tantum dicit formaliter representationem in intellectu, ad quam ratio formalis actionis impertinens est. Resp. intellectionis formaliter includere ipsam actionem, quia non est representatio viciosa, sed representatio viuo modo, quae formaliter dicit actionem, ut probabam n. 20. & quia ratio formalis representationis in cognitione non distinguitur adhuc formaliter à ratione formali actionis, ut dicebam n. 22.

S. IV.

Argumenta soluta.

26 Argumenta, quae possunt fieri contra actionem termino identificatam, solvenda sunt ex doctrina tradita in Physic. Contr. 12. Punct. 1. ubi probavi possibilem esse actionem identificatam cum termino; quae specialiter in hac materia fieri possunt breuiter proponam & solvam.

27 Obiicies primò: Intellectio diuina non importat actionem; ergo neque intellectionis creatae. Probo consequentiam: Intellectio diuina, & intellectionis creatae conueniunt in ratione intellectionis: ergo eo ipso quod intellectionis diuina actionem non includat, non illam importabit ratio communis intellectionis abstrahens ab intellectione creatae, & increata: ergo neque illam importabit ratio intellectionis creatae. Probo consequentiam: intellectionis creatae sufficienter distinguitur ab increata, ex eo quod intellectionis creatae sit ab alio, sed hoc quod est esse ab alio non dicit identitatem actionis cum termino: ergo intellectionis creatae in ratione intellectionis creatae non dicit identitatem actionis cum termino. Idem argumentum retorqueo in omnem sententiam; primò in sententiam, quae constituit intellectionem in termino distincto ab actione: Intellectio quatenus abstrahit à creatae & increata, non dicit terminum distinctum ab actione; intellectionis creatae formaliter ut distincta ab increata tantum dicit esse ab alio, sed hoc quod est esse ab alio non dicit distinctionem termini ab actione, per quam est ab alio: ergo intellectionis creatae, ut intellectionis creatae est, non dicit distinctionem termini ab actione. Clarids idem argumentum retorquetur in opinionem constituentem intellectionem in actione, & termino, quia hoc quod est esse ab alio, per quod differt intellectionis creatae ab increata, non dicit aggregatum actionis & termini: ergo intellectionis creatae, ut intellectionis creatae est neque secundum rationem communem intellectionis, neque secundum rationem specialem intellectionis creatae dicit ag-

gregatum actionis, & termini. Facile posset respondere praedicto argumento, de ratione intellectionis ut sic esse non dependere à principio media actione, quod conuenit rationi communi intellectionis creatae, & increatae, deinde de ratione intellectionis creatae esse dependere ab alio aliquo modo, & consequenter esse dependere per se ipsam, quia habet ex praedicto communi non dependere media actione distincta & ex praedicto speciali per se ipsam, cum nullus alius dependendi superest modus.

Hac ratione sufficienter praedictae obiectioni satisfactum, nihilominus placet aliam reddere quae ex ipsis doctrinae visceribus desumatur. Dixi Controv. 1. 2. Punct. 4. de ratione actionis vitalis esse operationem, & hanc Deo competere, quia cum Deus intelligit, & amat intentionaliter operari dicitur, & ita dico modò de ratione intellectionis abstrahens ab intellectione creatae, & increata esse operationem, & hanc contrahi in intellectione diuina ad operationem quandam identificatam cum ipso operante, quae actio dici nequit, quia non est ratio dependendi, neque per illam effectus aliquis dependet, & ita causalitas efficientis dici nequit, neque actio, quae essentialiter est efficientis causalitas. In intellectione creatae ratio operationis, quam dicit praedictum commune intellectioni creatae, & increatae, necessarium contrahitur ad operationem quandam distinctam ab agente, quae essentialiter est causalitas, & dependentia, seu actio, quia non potest dari operatio creatae identificata cum principio operante, & ita omnis intellectionis creatae est actio; & intellectionis vero increatae est specialis operatio contrahens rationem communem operationis, quae abstrahit ab operatione identificata vel distincta cum principio operante. Rogabis cur intellectionis & volitionis diuina dicantur operationes? Resp. intellectionem diuinam esse operationem intentionalem (idem de volitione intellige) quia est per quod formaliter Deus se determinat ad intelligendum, quae determinatio est exercitium vitae, & operatio Dei se determinantis, & cum per suam entitatem se possit determinare per suam entitatem nullo alio superaddito potest immanenter operari. In creaturis vero cum omnis determinatio necessarium sit futura per aliquid superadditum, hinc fit non posse per se ipsas operari, quia operatio includit determinationem, & sicut determinatio est superaddita cuiusque creaturae se determinanti, sic & operatio; & ita in creatura distinguuntur operatio ab actione, & dependentia. Ex hoc principio similiter inferitur cur intellectionis creatae actionem importet, quia omnis intellectionis includit determinationem, quae est exercitium vitae, & Deus potest se determinare adhuc ad actionem, ad quam est indifferens, & liber per suammet entitatem, sine alio superaddito, creatura vero non se valet determinare absque aliquo superaddito, & ita Deus operari potest per se ipsum sine operatione ab ipso realiter distincta, creatura vero non potest operari nisi per operationem ab illa distinctam, quae est actio, & quia intellectionis creatae dicit operationem creatam, quae necessarium distinguitur realiter ab operante, dicit actionem, quae nihil est aliud quam operatio distincta realiter à principio.

Obiic. 2. Per actionem praecise constituitur principium intellectuum viuens vitam rationalem: ergo de ratione intellectionis tantum est actio, & non terminus. Probo antecedens: illa actio esset immanens ratione termini, & non esset simplex emanatio, & nihil posset in illa considerari ad vitalitatem: ergo esset actio vitalis: ergo pertinet ad aliquam vitam speciem, non ad vegetatiuam, aut sensitiuam: ergo ad rationalem: ergo ex vi illius actionis principium intellectuum viueret vitam rationalem: ergo non pertinet ad vitam rationalem in actu secundo terminus: ergo neque ad intellectionem, quia recte conceptus intellectionis clauditur in ratione illa quae formaliter est in actu secundo rationalis vita. Respondco: Antecedens illud: Per actionem praecise constituitur principium intellectuum in actu secundo viuens vitam rationalem, posse intelligi de actione realiter à termino distincta, vel de actione realiter identificata cum termino, & formaliter ab illo praecisa. Si hoc posteriori modo intelligatur, negandum est suppositum in antecedenti subsumptum, videlicet conceptum specialem huius actionis sub determinata specie constituitur à termino distinctum; iam enim probavi numero 22, non posse in intellectione per se ipsam à termino procedente distinguere conceptum specialem actionis à conceptu termini, seu expressionis, vel imaginis per

per se dependentis: si antecedens intelligatur de conceptu metaphysico actionis respicientis terminum distinctum: similiter negandum est suppositum assumptum in antecedenti, quia dari nequit actio intellectiva respiciens expressionem, & imaginem intellectualem ad intellectiorem spectantem distinctam ab ipsa actione, & ita dari non potest conceptus metaphysicus talis actionis, quia repugnante physica entitate repugnat metaphysicus conceptus ab illa abstrahendus, cum nihil sit à quo abstrahatur, & ita quidquid metaphysice concipiatur, erit purum figmentum. Addo casu, quo posset præcendi siue physice siue metaphysice actio intellectiva ab expressione, & imagine intellectuali, quæ talis actio respiceret, intellectiorem distinctam esse inadæquatè à vita rationali, quia ratio vitæ in actione adæquatè consisteret, & ratio intellectiōis præter actionem, includeret termini conceptum.

30 Obiicies tertio: Sequi ex nostra sententia intellectiōem non esse rem, sed modum intellectus; quidem ab illo separari non posset adhuc de potentia Dei absoluta. Consequens videtur absurdum, quia est contra perfectionem intellectiōis habere rationem modi, cum aliæ qualitates longè illa imperfectiores sint res, sicut calor, & frigus; & conceptus rei, conceptu modi perfectior sit. Nonnulli consequentiam negant, asserunt enim illa, quæ titulo dependentiæ à principio effectivo separari nequeunt, non ex eo quod ita cum illo sint conexa rationem modi trahere, aliis quilibet effectus Dei esset rationem Dei cum essentialiter ab illo dependeat, & ab illo separari non posset, & præcipuè Angelus creatus nullà obiecta actione, quem possibilem esse defendit communis sententia, & tamen nullus dicit Angelum esse modum Dei. Placeret solutio si intellectio tantum esset affixa intellectui titulo dependentiæ actiue; verumtamen cum eandem affixionem habeat titulo passivæ inhesionis, & titulo informationis, quæ per se ipsam intellectum informat, ita ut si per impossibile posset non dependere ab illo actiue neque passivè, non posset ab intellectu separari tanquam à subiecto informationis, difficile est conceptu modi intellectiōis non tribui. Ideo respondeo nullū fore inconueniens rationem modi intellectiōis conuenire, quidquid sit de veritate rei, quæ ad hanc questionem non spectat, quia etiam si qualitates aliæ habeant cōceptum rei, & hic perfectior sit conceptu modi, intellectio habet alia prædicata, ratione quorum longè exsuperat excessum conceptus rei, qui aliis imperfectioribus qualitatibus, & non intellectiōis competit. de hac re latè Hurr. disp. 6. §. 134. de qua ego in Metaph. Controv. 4. Punct. 5. ubi essentiam modi definiam, modò enim ad præsentem questionem parum spectat cognitio- nem dici rem aut modum.

31 Obiicies quarto: Sequi ex nostra sententia habitus non concedi ad facilius operandum, sed ad simpliciter operandum, quia intellectio, quæ ab habitu pendet cum per se dependeat, non potest ab alio de potentia Dei absoluta non dependere. Hoc argumentum pugnat contra omnes, qui asserunt actionem ad intellectiōem pertinere, siue simul cum qualitate distinctam, siue cum termino identificatam, ac proinde ab illo abstinuisse debebat Hurradus, quod cum videret, asserit n. 50 ipsum non docere habitus concurrere actiue, & ita in ipsum hoc argumentum adduci non posse. Porro Hurradus poterat hoc argumentum simul cum aliis, quibus probat habitus actiue non concurrere, adducere contra illos, qui habitibus concursum actiue tribuunt, & propriam sententiam illesam tueri. Respondeo, hanc obiectiōem opportunitatem habere locum, si fiat contra habituum concursum; ideo dum de habitibus disputem Controv. 13. illam adducam & solum Punct. 4. placuit tamen illam hic attigisse, ne viderer quidquam, quod ad hanc questionem partim spectat non prudens, omittente.

§. V.

Nonnulla expediuntur de intellectu.

32 Secundum sententiam, quæ intellectualem in actione siue identificata, siue distincta à termino constituit, nullam intellectiōem posse à Deo tanquam à causa adæquatè intellectu non concurrente procedere affirmant omnes. Ratio prælo adest: intellectio dependet per se ipsam ab intellectu: ergo non potest non ab illo procedere. Verumtamen posset aliquis asserere hac ratione probari

intellectiōem, quæ semel dependet ab intellectu per se ipsam non posse non ab hoc procedere. Verumtamen non ex illa probatur possibilem non esse intellectiōem aliam à specie distinctam, quæ per se ipsam à Deo dependeat tanquam à principio adæquato, ita ut non possit ab intellectu dependere. Sicuti actus supernaturalis per se ipsum dependet ab habitu, à quo non potest non dependere, nihilominus possibilem est actus supernaturalis, & crebro datur, procedens ab auxilio extrinseco Dei suppletis vices habitus, qui supernaturalis actus non poterit, neque diuina intercedente potentia ab habitu procedere. Contra hunc dicendi modum adducende essent rationes omnes, quibus probauimus intellectiōem formaliter actionem importare, quæ non probant dicere quæcumque actionem: sed actionem procedentem à principio intellectu, quod per talem actionem constituitur viuens formaliter, & intelligens, quod non potest per actionem non procedentem ab illo fieri: enim per actionem ab alio principio posset hoc principium constitui in actu secundo viuens, posset etiam per qualitatem ab actione distinctam tale constitui. De habitu supernaturali longè est diuersa ratio, quia actus supernaturalis non dependet ab habitu immediatè, & per se, quia de ratione actus, ut supernaturalis, vel vitalis sit, non est hæc immediata dependentia ab habitu, sed quia per eum influxum, per quem actus dependet à principio intellectu dependet ab habitu, & cum à principio intellectu necessario dependeat immediatè, & per se, sic ab habitu eodem modo dependet, à quo immediatè dependere non indigeret, si ab illo non per eandem dependentiam, per quam dependet à principio intellectu, dependeret.

In opinione, quæ intellectualem constituit in qualitate producta maiori difficultate posset quæritio procedere. 33 Negat adhuc secundum hanc sententiam intellectiōem posse produci à Deo intellectu non concurrente P. Vasq. 1.2. disp. 9. cap. 4. Affirmant P. Suarez disp. 48. Met. sect. 2. n. 12. P. Mol. 1. p. q. 12. art. 2. disp. 1. P. Hurtad. disp. 6. sect. 3. subsect. 2. P. Arriaga disp. 6. sect. 2. subsect. 4. His assentior, quia qualitas illa, siue in illa consistat ratio adæquata, siue inadæquata intellectiōis, siue tantum sit verbum non dependet per se, & immediatè: sed media actione superaddita, ut supponimus: ergo potest dependere adæquatè à Deo media actione, quia ex parte sua nulla est repugnantia, eadem enim esset, siue produceretur à Deo adæquatè, siue à Deo, & à creatura: ex parte Dei est virtus ad omnes effectus qui non implicant: ergo ex nullo capite repugnat qualitatem illam adæquatè à Deo produci.

Obiicit P. Vasquez: De ratione actus vitalis est, ut per illum attendat potentia: sed non potest attendere nisi per actionem dependentem ab anima: ergo non potest produci actus vitalis nisi per actionem ab anima dependentem. Contra: vitalitas vel dicit actionem dependentem ab anima, vel non? si eam dicit, qualitas distincta ab actione neque à Deo neque ab anima producta intrinsece vitalitatem habebit: ergo ex eo quod qualitas producta à Deo vitalitatem non haberet, non repugnat ab illo produci, siquidem à quocumque principio producta intrinseca vitalitate carebit. Ex hac doctrina facile respondeo, qualitatem vitalem non posse produci à Deo, nego tamen qualitatem esse vitalem in se & intrinsece, sed tantum denominatiue ab actione vitali, quam vitalitatem concedo qualitati defecturam casu quo adæquatè à Deo procederet, quod nullum est inconueniens; si enim semel admittitur vitalitatem esse extrinsecam qualitati, in qua intellectio consistit, absque illo inconueniente admitti potest posse existeri sine vitalitate, quæ illi extrinsece, & per aliquid superadditum contingit. Si dicas vitalitatem esse intrinsecam qualitati distinctæ ab actione, inferam ego vitalitatem formaliter non dicere actionem, neque attentionem: si attentio essentialiter importat actionem, & si attentio in ipsa qualitate consistat, dicam illam qualitatem per se ipsam esse vitalem, & esse animi attentionem, & nihilominus posse produci adæquatè à Deo, quia vitalitas & attentio identificata cum qualitate formaliter non dicitur animæ actionem, sed tantum qualitatem dependentem ab anima per actionem superadditam, ac proinde capacem non dependendi ab eadem anima. Moneo tamen argumento modò facto pro P. Vasquez: & aliis similibus petitis ex vitalitate animi, probari intellectiōem importare qualitatem cum